

After the Ten Commandments: The Laws of the Covenant Code

Marty Lockshin

Torah in Motion, 2022

Exodus 21:18-19

וְכִי יִרְיֹבֵן אֲנָשִׁים וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל
לְמִשְׁכָּבוֹ.

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָתוֹ
וְנִקָּה הַמַּכָּה רַק שְׂבִיתוֹ יִתֵּן וְרִפְאָה וְרִפְאָה.

When men quarrel and one strikes the other with stone or fist, and he does not die but has to take to his bed—

if he then gets up and walks outdoors upon his staff, the assailant shall go unpunished, except that he must pay for his idleness and his cure.

Rashi (presenting the standard rabbinic understanding)

ונקה המכה – וכי עלת על לב שיהרג זה
שלא הרג זה?

אלא לימדך כאן: שחובשין אותו עד
שנראה אם יתרפא זה.

וכך משמעו: כשקם זה והולך על
משענתו, אז: נקה המכה. אבל עד
שיקום זה, לא נקה המכה.

Could it cross your mind that this person who has not killed anyone would be subject to the death penalty? Rather, the text teaches you that he is kept incarcerated until we discover whether the other is healed. What the verse implies is: when this man rises again and walks outdoors על משענתו, then the one who struck him shall be released. But so long as the injured party has not risen, the man who struck him is not released.

Rashbam

או באגרוף – לפי הפשט:
כתרגומו, מין אבן או
לבינה, שהרי בהשלכת
אבן מדבר הפסוק.

[ONE STRIKES THE OTHER WITH A STONE] OR WITH AN אגרוף]:
According to the plain meaning of Scripture, אגרוף is to be understood – as the Targum understands it (כורמיזא) as meaning some type of stone or brick. The context of the verse [also proves this interpretation as it] deals with throwing a stone.

Rashbam (cont.)

וכן מצאתי בתורת כהנים
בנגעי בתים אצל וחלצו את
האבנים (ויקרא י"ד:מ') –
בלבנים או בטורמסין
[בקורמוסין?]. וכן: להכות
באגרוף רשע (ישעיהו
נ"ח:ד') – באבן גדולה אשר
ימית ויחבל בה.

[I know that the Aramaic word כורמיזא means a type of stone or brick for] I found a similar usage concerning the verse (Lev. 14:40) "they will pull out the stones (האבנים)" where the Torat Kohanim writes, "[Perhaps he is also obligated to pull out not only the stones] but also the bricks and the טורמוסין. Also in the verse (Is. 58:4) "You strike wickedly with an אגרוף." [So here ONE STRIKES THE OTHER WITH ... AN אגרוף means] "with a stone large enough that it could cause death and damage."

[Κέρᾶμος](#) (Greek; = pottery)??

Mekhilta

באבן או באגרוף – יהא חייב, ובשאר
כל דבר יהא פטור?

תלמוד לומר: אם באבן יד [אשר ימות
בה] (במדבר ל"ה:י"ז) מגיד שאינו
חייב עד שיכה בדבר שיש בו כדי
להמית

Could it be that the murderer is liable for punishment only if the murder was done with a stone or with a fist?

No. That is why it says (Numbers 35), "If he struck him with a stone tool that could cause death..." This teaches us that he is liable only if he struck with an item that is potentially lethal.

Lethal weapon?

באבן או באגרוף

Hizekuni

או באגרף – אבן, כתרגומו: בכורמיזא.
וכן מצינו בתורת כהנים . . .

כלומר באבן אשר ימות בה

דאי סלקא דעתך אגרופ – יד, מאי
דכתיב ולא ימות? וכי בשביל מכת יד
היה לו למות?

אגרופ means with a stone, as the Targum renders בכורמיזא. So also in Torat Kohanim. . . .

In other words, he struck him with a stone that could kill someone.

For if you imagine that אגרופ means a fist, what is the meaning of the phrase “strikes the other . . . and he does not die.” Do we expect someone to die from being hit by a fist?

Ramban

באבן או באגרוף – על לשון
רבותינו אגרוף הוא היד שיקבצו
האצבעות לתוך הכף להכות בה.
. . . והזכיר הכתוב שתי הכאות,
אחת קשה והיא האבן, ואחת
קלה לא תמית על הרוב, לומר כי
בשתיהן צריך אומד וחובשין אותו
ואחרים אמרו . . . כי אגרוף רגב
עפר,

According to the Rabbis, אגרוף is the hand closed tightly, with the fingers gathered into the palm in order to strike someone. . . . Scripture thus mentioned two kinds of hitting — a hard one, with a stone, and a lighter one, with a fist, which in most cases does not cause death — teaching that in both cases an estimate [of the power of the stone or the fist] is needed, and the assailant is meanwhile incarcerated.

Others say that אגרוף is a clod of earth.

Exodus 21:18-19

וְכִי יִרְיֹבֵן אֲנָשִׁים וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל
לְמִשְׁכָּבוֹ.

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל **מִשְׁעָנָתוֹ**
וְנָקָה הַמַּכָּה רַק שְׂבִיתוֹ יִתֵּן וְרִפְאָה יִרְפֶּא.

When men quarrel and one strikes the other with stone or fist, and he does not die but has to take to his bed—

if he then gets up and walks outdoors upon his staff, the assailant shall go unpunished, except that he must pay for his idleness and his cure.

על משענתו

רש"י: על משענתו – על בריו וכחו
[תרגום אונקלוס: אם יקום ויהליך
בברא על ברייה.

תרגום יונתן: אין יקום ממרעיה
ומהליך בשוקא על מורניתיה.]

מכילתא: על משענתו: על בריו. זה
אחד משלושה דברים שהיה רבי
ישמעאל דורש כמין משל.

Rashi: על משענתו means on his
own strength.

Mekhilta: על משענתו means on
his own strength. This is one of
the three biblical phrases that
Rabbi Yishmael used to explain as
figurative.

Ibn Ezra

והנה על משענתו – כמו: ואיש
משענתו בידו (זכריה ח:ד').

והחכמים אמרו: שפירוש על
משענתו – בעצמו. והטעם: שלא
ישען על אחר בעת קומו, רק
בגופו יתחזק ויקום. . . .

ונעזוב הפירוש הראשון, ונסמוך
על האחרון, בעבור שיש לשני,
עדים נאמנים.

משענתו, as in the phrase “[old men
and women] each with their walking
stick (משענת) in their hand.”

But the rabbis taught that על
משענתו means on his own
strength—meaning that he won't
lean on someone else when he gets
up, but he'll stand up on his own
strength.

We will abandon the former
explanation and rely on the latter,
since the second [explanation] has
trustworthy witnesses.

Ramban

ולפי דעתי: כי משענתו
כפשוטו, כמו: ואיש משענתו
בידו מרוב ימים (זכריה ח:ד'),
. . . ואמר הכתוב כי כאשר
יתחזק המוכה והוא מתהלך
תמיד בחוץ בשוקים וברחובות
על משענתו כמשפט החלושים
שנתרפאו מחולי, ונקה המכה.

[Begins by quoting Rashi and ibn Ezra]. In my opinion, משענתו is to be understood in its literal sense, [a staff], just as in the verses: *each with their staffs) in their hands for old age*. Scripture is thus stating that if the injured person's health improves sufficiently to enable him to go out walking in the streets and in the broad ways with his staff, like those healed from some prolonged injury, the assailant shall go unpunished.

Ramban (cont.)

ולמד שאפילו פשע בנפשו
ומת בחולשתו אחרי כן, לא
יומת. ודבר הכתוב בהווה, כי
המוכים שנפלו למשכב לא
יתהלכו בחוץ עד שתחיה
מכתם ויצאו מידי סכנה, וזה
טעם: והתהלך בחוץ, כי אם
יקום והתהלך בביתו על
משענת לא ינקה.

And it further teaches us that even if the injured man is careless later about his health and dies after that in his weakness, the assailant is free from the death penalty. [Scripture says, “if he then gets up and walks outdoors,” the assailant shall go unpunished because] it speaks of the most common occurrence: injured people who were laid up in bed do not go outside walking again until their wounds have healed and they are out of danger. This is the sense of the phrase, “and walks outdoors,” because if he just gets up and walks in his own house on his staff, and then dies, the assailant is not exonerated.

Healing

וְכִי יִרְיֹבֵן אֲנָשִׁים וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ
בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל
לְמִשְׁכָּבוֹ.

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל מִשְׁעָנָתוֹ
וְנָקָה הַמַּכָּה רַק שְׂבִיתוֹ יִתֵּן **וְרָפָא וְרָפָא**.

When men quarrel and one strikes the other with stone or fist, and he does not die but has to take to his bed—

if he then gets up and walks outdoors upon his staff, the assailant shall go unpunished, except that **he must pay for** his idleness and **his cure**.

Permission to heal (Baba Kama 85a)

דתניא, דבי ר' ישמעאל
אומר: "ורפא ירפא" - מכאן
שניתן רשות לרופא
לרפאות.

It was taught in Rabbi Yishmael's school: "he must pay for his cure": from this we learn that permission has been given to doctors to heal.

Exodus 15:26

אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה'
אֱלֹהֶיךָ וְהִיָּשָׁר בְּעֵינָיו
תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו
וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל
הַמְּחִלָּה אֲשֶׁר שִׁמַּתִּי
בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי
אֲנִי ה' רֹפֵאֲךָ

If you will heed the LORD your God diligently, doing what is upright in His sight, giving ear to His commandments and keeping all His laws, then I will not bring upon you any of the diseases that I brought upon the Egyptians, for I the LORD am your healer.

Ibn Ezra's first commentary on Exodus

ולתיר דברי הרופאים דברי יחיד
הם. כי לפי דעתי, כי האמת להשען
ישר דרך על בוראו ולא על בינתו,
כן בדרך המזלות ובדרך הרפואות,
כי הכתוב אמר: אני ד' רופאך (טו),
כו), ואין צורך לעשות רופא אחר
שותף עמו. . . . והמכה היא מיד
האדם, ויוכל האדם לרפאותה, ומי
ירפא שיכה השם? רק הכתוב
אמר: יך ויחבשנו

The opinion that these words (“he must pay for his cure”) provide a licence to doctors to heal is a minority opinion. For in my opinion, the true path is for a person to rely on the Creator and not on intelligence, neither on astrology nor on medicine, for the verse says, “I am the LORD your healer.” There is no need for another healer to be God’s partner. . . . The wound (in this verse) comes from a person, so a person is able to heal it. But how could a person heal that which God has made ill? As the verse says (Hos. 6:1), “He smites and then He heals us.”

Ibn Ezra's second commentary on Exodus

"ורפא ירפא" לאות שנתן
רשות לרופאים לרפא
המכות והפצעים שיראו
בחוץ. רק כל חלי שהוא
בפנים בגוף ביד השם
לרפאתו.

"He must pay for his cure":
this proves that God has given
doctors the right to heal
wounds and sores that may
be seen externally. However,
any internal illnesses inside
the human body are in God's
hands to be healed.

Ramban Exodus 26

והכלל כי בהיות ישראל שלמים והם
רבים, לא יתנהג ענינם בטבע כלל .
. . כי יברך השם לחמם ומימם,
ויסיר מחלה מקרבם, עד שלא
יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך
מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר
(שמות טו כו) כי אני ה' רופאך. וכן
היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה,
גם כי יקרם עון שיחלו לא ידרשו
ברופאים רק בנביאים . . .

In general, if Jews all acted properly,
God would not behave towards them in
a natural manner at all. . . . He would
bless their bread and their water, He
would remove all sickness from their
midst so that they would require no
doctors and would have no need for any
medical precautions. That is what the
verse says, "I am the LORD your healer."
That is what the righteous Jews did in
the era of prophecy. When illness befell
them, they went to a prophet, not to a
doctor. . . .

Ramban (cont.)

והוא מאמרם (ברכות ס א)
שאין דרכם של בני אדם
ברפואות אלא שנהגו, אילו
לא היה דרכם ברפואות יחלה
האדם כפי אשר יהיה עליו
עונש חטאו ויתרפא ברצון ה',
אבל הם נהגו ברפואות והשם
הניחם למקרי הטבעים.

That is what they said in the Talmud, “It is not the ‘way’ of people to use medicine, but it is the custom.” In other words, if people avoided medicines, they would get ill when deserving of punishment for their sin, and would be healed at God’s desire. But people adopted the custom of medicines, so God abandoned them to the ways of Nature.

Ramban (cont.)

וזו היא כונתם באמרם (שם)
ורפא ירפא מכאן שנתנה רשות
לרופא לרפאות, לא אמרו שנתנה
רשות לחולה להתרפאות, אלא
כיון שחלה החולה ובא
להתרפאות כי נהג ברפואות . . .
. אין לרופא לאסור עצמו
מרפואתו, לא מפני חשש שמא
ימות בידו, אחרי שהוא בקי
במלאכה ההיא, ולא בעבור
שיאמר כי השם לבדו הוא רופא
כל בשר, שכבר נהגו.

This is what the rabbis meant when they said, “and provide that he be healed’: from this we learn that permission has been given to doctors to heal.” They did not say that permission was given to sick people to seek medicine. Rather, once patients become sick and they come to be healed because they opt for medicine . . . doctors, since they are expert practitioners, should not refrain from healing them out of fear that they will die under their care, nor because of the feeling that only God is the healer of all flesh. This is because people adopted the custom [of medicines].

Ramban (cont.)

ועל כן האנשים הנצים שהכו זה את זה באבן או באגרוף (שמות כא יח) יש על המכה תשלומי הרפואה, כי התורה לא תסמוך דיניה על הנסים, כאשר אמרה (דברים טו יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, מדעתו שכן יהיה. אבל ברצות השם דרכי איש אין לו עסק ברופאים:

So when people fight and hit each other . . . the guilty party has to pay for the healing, for the rules of the Torah do not depend on miracles. . . . But when people's actions are pleasing to God, then they have no need for doctors.

Rabbi A. I. Kook (1865-1935) on doctors

Da'at Kohen YD 140

. . . אם נחליט שדברי
הרופאים הם מוחזקים אצלנו
כודאי, אבל באמת נראה
שדבריהם בכלל אנו מחזיקים
רק לספק, שגם בעצמם אי
אפשר שיחזיקו דבריהם
בתורת ודאי,

. . . this would be the case only if we were convinced that the opinions of doctors have the [halakhic] status of certainty for us. But it appears that in general, we consider their pronouncements to have more equivocal status. They themselves could not possibly consider their own opinions as certainties.

Rav Kook (cont.)

שלפעמים יש שאחד וגם רבים
מניחים יסוד מוסד בחכמת
הרפואה, (והה"ד בכל החכמות),
ורבים מחליטים הדבר לדבר
אמת, ואח"כ בא דור אחר
וחקרה, שכל דבריהם מהבל
המה, ומה שזה בונה זה סותר,
ואין דבריהם כ"א באסמכתא
ואומדנא. א"כ יש לכל דבריהם
דין ספק.

Sometimes one of them or even many of them establish some firm principle in medicine (and similarly in other sciences) and then many consider this to be truth. Then another generation comes along and investigates and discovers that the previous opinion was all vanity. That which one builds up, another knocks down. Their words have the status only of approximations and of intelligent guesses. Accordingly, everything that they say should be considered equivocal.

Rabbi Kook (cont.)

והנה להביא ראיות שאין דברי
הרופאים כ"א בגדר ספק, כמעט
למותר הוא, באשר חכמיהם
בעצמם אומרים כן ועלובה עיסה
שנחתומה מעיד עליה (בראשית
רבא לד). בכ"ז נביא איזו ראיות.
והנה קיי"ל בפ' יוה"כ חולה אומר
צריך ורופא אומר אינו צריך לב
יודע מרת נפשו ומאכילים אותו.

Now to bring proofs that the statements of doctors have only equivocal status seems to be almost superfluous, for even their scholars admit that that is the case and “it is a poor dough whose own baker declares it to be bad.” But we will bring proofs in any case. It is established in Yoma (83a) that if a patient says [on Yom Kippur], “I must eat” and the doctor says that it is not necessary, “the heart alone knows its own bitterness” (Proverbs 14:10) and so the patient is given food.

Rabbi Kook (cont.)

ואם היו דברי הרופאים
אצלנו בתורת ודאי איך
מאכילים אותו ע"פ מאמרו
ההדיוטי נגד הרופאים,
ע"פ אסמכתא דלב יודע
מרת נפשו

If the doctors' words were considered to have the status of certainty, how would we allow the patient's unprofessional assessment to allow eating on Yom Kippur based only on the slim proof-text of "the heart alone knows its own bitterness"?

Rabbi Kook (cont.)

ודומה לזה העירני מומחה לאותו
דבר העמית בתורה הרב הגדול
אביר הרופאים מו"ה מנחם
מענדיל שליט"א ד"ר סערהיי
מריגא, זה רבות בשנים. עכ"פ
ליותר מרוב הם עצמם אין
מחזיקים את דבריהם, וכולם
מודים שהטעות מצויה בהם.

Many years ago, my colleague
in Torah, the great rabbi and
leading physician Rabbi
Menahem Mendel Dr. Sergei of
Riga, made a similar comment
to me. He said that doctors do
not consider their own words to
have more than the status of
probable. They all admit that
they make mistakes.

Rabbi Tzvi Yehudah Kook on Rabbi Dr. Sergei

<https://hakirah.org/vol27Reichman.pdf>

When my saintly father zt”l [Rabbi Avraham Yitzchak ha-Kohen Kook] visited Sergei as a patient, he offered to pay for his examination and consultation. Sergei adamantly refused to accept payment under any circumstance. I was then a child not yet 13 years of age, and I told him that he should consider the words of Chazal in Bava Kamma [85a], which I was learning at the time, that a physician who heals for nothing, is worth nothing. He responded that, “this statement applies only to non-believing, irreligious physicians, for whom their entire value of life is measured by material gain. For them, if they do not receive financial compensation, they are indeed healing for nothing. For me, however, the merit of treating such a great Torah giant is worth far more than any monetary gain. I am therefore decidedly not healing ‘for nothing’.”